

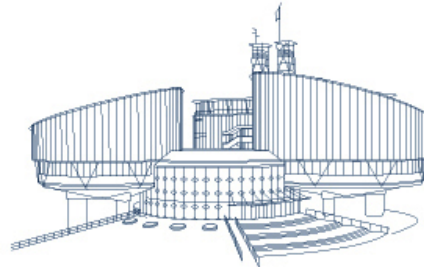
ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟ ΤΟ ΕΝΔΙΚΟ ΒΟΗΘΗΜΑ ΠΟΥ ΘΕΣΠΙΣΤΗΚΕ ΤΟ 2022 ΓΙΑ ΑΙΤΙΑΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

Μαναβίδης κατά Ελλάδας

ECHR 247 (2026) 08.10.2026

Δελτίο Τύπου της Γραμματείας του Δικαστηρίου

Με την απόφασή του στην υπόθεση [Μαναβίδης κατά Ελλάδας](#) (αριθ. προσφυγής 28849/23), το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου κήρυξε, κατά πλειοψηφία, την προσφυγή अपараδέκτη. Η απόφαση είναι οριστική.

Στις 27 Οκτωβρίου 2022 τέθηκε σε ισχύ στην Ελλάδα το άρθρο 6Α του Σωφρονιστικού Κώδικα, με το οποίο θεσπίστηκε ειδικό ένδικο βοήθημα για τις συνθήκες κράτησης. Ο κ. Μαναβίδης άσκησε δύο προσφυγές βάσει της νέας διάταξης. Η πρώτη απορρίφθηκε ως αβάσιμη το 2023, ενώ η δεύτερη έγινε εν μέρει δεκτή. Η υπόθεσή του αποτέλεσε την πρώτη αξιολόγηση του εν λόγω ενδίκου βοηθήματος από το Δικαστήριο.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 6Α συνδύαζε προληπτικές και αποζημιωτικές μορφές επανόρθωσης, οι οποίες λειτουργούσαν συμπληρωματικά και παρείχαν πραγματική και πρακτική δυνατότητα εξασφάλισης κατάλληλης και επαρκούς επανόρθωσης για συνθήκες κράτησης αντίθετες προς τις απαιτήσεις της Σύμβασης. Το ένδικο βοήθημα ήταν αποτελεσματικό τόσο κατά νόμον όσο και στην πράξη. Ο κ. Μαναβίδης είχε κάνει χρήση του ενδίκου αυτού βοηθήματος, το οποίο του είχε επιτρέψει να λάβει κατάλληλη και επαρκή επανόρθωση. Η αιτιάσή του σχετικά με την έλλειψη αποτελεσματικού ενδίκου βοηθήματος για τις ανεπαρκείς συνθήκες κράτησης απορρίφθηκε ως προδήλως αβάσιμη.

Επιπλέον, δεν μπορούσε πλέον να ισχυρίζεται ότι είχε την ιδιότητα του θύματος όσον αφορά την αιτιάσή του για τις συνθήκες κράτησής του.

Νομική περίληψη της υπόθεσης θα είναι διαθέσιμη στη βάση δεδομένων HUDOC του Δικαστηρίου ([σύνδεσμος](#)).

ΚΥΡΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΙΤΙΑΣΕΙΣ

Ο προσφεύγων, Νικόλαος Μαναβίδης, είναι Έλληνας υπήκοος, γεννηθείς το 1959, και εκτίει ποινή στέρησης της ελευθερίας έντεκα ετών και δύο μηνών.

Στις 27 Οκτωβρίου 2022 τέθηκε σε ισχύ το άρθρο 6Α του Σωφρονιστικού Κώδικα, με το οποίο θεσπίστηκε ειδικό ένδικο βοήθημα για αιτιάσεις σχετικά με τις συνθήκες κράτησης.

Ο κ. Μαναβίδης άσκησε δύο προσφυγές βάσει της νέας διάταξης. Η πρώτη απορρίφθηκε ως αβάσιμη το 2023, ενώ η δεύτερη έγινε εν μέρει δεκτή, καθώς το Δικαστήριο Εκτέλεσης Ποινών διαπίστωσε το 2024 ότι οι συνθήκες κράτησής του είχαν προσβάλει την ανθρωπινή

αξιοπρέπειά του. Διέταξε είτε τη μετακίνησή του σε λιγότερο συνωστισμένο κελί είτε τη μεταγωγή του σε άλλη φυλακή. Επίσης, μείωσε την ποινή του.

Επικαλούμενος το άρθρο 3 (απαγόρευση της απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης), ο κ. Μαναβίδης υποστήριξε ότι οι συνθήκες κράτησης στη φυλακή Διαβατών ήταν ιδιαίτερα επαχθείς: δέκα κρατούμενοι διέμεναν σε κελί 23 τ.μ. με μία μόνο τουαλέτα, ελλιπή φυσικό φωτισμό και αερισμό και κακές συνθήκες καθαριότητας και υγιεινής. Υποστήριξε επίσης, βάσει του άρθρου 13 (δικαίωμα σε αποτελεσματική προσφυγή), ότι η προσφυγή του άρθρου 6Α του Σωφρονιστικού Κώδικα δεν ήταν αποτελεσματική για την αμφισβήτηση των συνθηκών κράτησής του.

ΚΡΙΣΗ

ΣΚΕΠΤΙΚΟ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

Η έναρξη ισχύος του άρθρου 6Α του Σωφρονιστικού Κώδικα σηματοδότησε ουσιώδη μεταβολή σε σχέση με το προηγούμενο νομικό πλαίσιο στην Ελλάδα, ως προς το οποίο το Δικαστήριο είχε παγίως διαπιστώσει την απουσία αποτελεσματικού ενδίκου βοηθήματος για αιτιάσεις σχετικά με τις γενικές συνθήκες κράτησης.

Το Δικαστήριο επανέλαβε ότι, για να είναι αποτελεσματικό ένα σύστημα προστασίας των δικαιωμάτων των κρατουμένων που κατοχυρώνονται στο άρθρο 3, τα προληπτικά και τα αποκαταστατικά ένδικα βοηθήματα πρέπει να συνυπάρχουν και να λειτουργούν συμπληρωματικά. Το προληπτικό ένδικο βοήθημα πρέπει να μπορεί να αποτρέπει τη συνέχιση της καταγγελλόμενης κατάστασης ή να επιφέρει βελτίωση των συνθηκών κράτησης. Για παραβιάσεις που έχουν ήδη συντελεστεί, ο ενδιαφερόμενος πρέπει να μπορεί να εγείρει αξίωση αποκατάστασης χωρίς να επωμίζεται υπέρμετρο βάρος απόδειξης.

Ως προς το προληπτικό σκέλος, οι προσφυγές του άρθρου 6Α κρίνονταν από ανεξάρτητα, αρμόδια εθνικά δικαστήρια, με ευρείες εξουσίες να διατάσσουν μέτρα ικανά να θέσουν τέλος στις ανεπαρκείς συνθήκες κράτησης και να εξασφαλίσουν τη βελτίωσή τους. Ως προς το αποκαταστατικό σκέλος, τα εθνικά δικαστήρια μπορούσαν να χορηγούν μείωση της ποινής ή χρηματική αποζημίωση. Τα στοιχεία που είχε στη διάθεσή του το Δικαστήριο έδειχναν ότι και οι δύο μορφές επανόρθωσης είχαν χορηγηθεί στην πράξη. Επιπλέον, μεταγενέστερες νομοθετικές τροποποιήσεις είχαν ενισχύσει την πρακτική αποτελεσματικότητα της επανόρθωσης.

Το Δικαστήριο εξέτασε περισσότερα από 170 βουλεύματα που είχαν εκδοθεί κατ' εφαρμογή του άρθρου 6Α του Σωφρονιστικού Κώδικα και είχαν υποβληθεί από την Κυβέρνηση, αξιολογώντας τον βαθμό στον οποίο η αιτιολογία τους ανταποκρινόταν στα κριτήρια του Δικαστηρίου. Οι αποφάσεις κατέδειξαν σαφή εξέλιξη της εθνικής δικαστηριακής πρακτικής με την πάροδο του χρόνου. Ενώ αρχικά το ένδικο βοήθημα εφαρμοζόταν πολύ περιοριστικά, στη συνέχεια αυξήθηκε το ποσοστό των προσφυγών που γίνονταν δεκτές. Το 2023, η εθνική δικαστηριακή πρακτική δεν είχε ακόμη ευθυγραμμιστεί με τα κριτήρια που απορρέουν από τη νομολογία του Δικαστηρίου. Από το 2024 και μετά, ωστόσο, σημειώθηκε σημαντική βελτίωση στην αξιολόγηση των αιτιάσεων των κρατουμένων σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου για το άρθρο 3.

Διαπιστώθηκε ότι το ένδικο βοήθημα μπορούσε να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά την ουσία των αιτιάσεων των κρατουμένων και ότι τα δικαστήρια μπορούσαν να εξετάζουν επί της ουσίας τις αιτιάσεις, να διαπιστώνουν τα πραγματικά περιστατικά και να διατάσσουν επανόρθωση προσαρμοσμένη στη φύση και τη σοβαρότητα της παραβίασης.

Η διαδικασία άσκησης προσφυγής βάσει του άρθρου 6Α ήταν προσβάσιμη, δεν ήταν υπερβολικά περίπλοκη και περιβαλλόταν από δικονομικές εγγυήσεις. Οι κρατούμενοι μπορούσαν να συμμετέχουν αποτελεσματικά στην εξέταση των αιτιάσεών τους. Οι αποφάσεις ήταν δεσμευτικές και άμεσα εκτελεστές. Παρά την ύπαρξη ορισμένων ακόμη αδυναμιών, όπως προβλημάτων στην αιτιολογία ορισμένων αποφάσεων και καθυστερήσεων στην εξέταση των προσφυγών, το ένδικο βοήθημα, εξεταζόμενο συνολικά και όπως

λειτουργούσε στην πράξη, παρείχε εύλογες προοπτικές άρσης των αντίθετων προς το άρθρο 3 συνθηκών και εξασφάλισης κατάλληλης επανόρθωσης για παραβιάσεις που είχαν ήδη συντελεστεί. Η διαπίστωση αυτή, ωστόσο, δεν απάλλασε το Κράτος από την υποχρέωσή του να αντιμετωπίσει τα διαρθρωτικά αίτια των ανεπαρκών συνθηκών κράτησης και έπρεπε να ερμηνευθεί υπό το πρίσμα της ανάγκης το προληπτικό σκέλος του ενδίκου βοηθήματος να επιφέρει την απαιτούμενη βελτίωση των συνθηκών κράτησης, μεταξύ άλλων μέσω της εφαρμογής των ευρύτερων μέτρων που σχεδίαζαν οι αρχές για την αντιμετώπιση του υπερπληθυσμού (π.χ. κατασκευή νέων σωφρονιστικών καταστημάτων, μέτρα αντεγκληματικής πολιτικής, εναλλακτικές λύσεις αντί της φυλάκισης).

Το Δικαστήριο κατέληξε ότι, από το 2024 και μετά, το άρθρο 6Α ήταν αποτελεσματικό κατά νόμον και στην πράξη για την αμφισβήτηση των κακών συνθηκών κράτησης στις ελληνικές φυλακές.

Τόνισε, ωστόσο, ότι θα μπορούσε να επανεξετάσει την εκτίμηση αυτή στο μέλλον, εάν η μεταγενέστερη πρακτική αποκάλυπτε διαρκείς δυσλειτουργίες στην εφαρμογή του ενδίκου βοηθήματος, όπως μη έγκαιρη λήψη προληπτικών μέτρων, συστημικές αποκλίσεις από τις απαιτήσεις του άρθρου 3, υπερβολικές διαδικαστικές καθυστερήσεις ή αρνητικές συνέπειες για τους κρατούμενους που έκαναν χρήση του.

Εξετάζοντας την υπόθεση του κ. Μαναβίδη, το Δικαστήριο σημείωσε ότι η αιτιολογία του Δικαστηρίου Εκτέλεσης Ποινών ακολουθούσε πιστά την προσέγγιση της νομολογίας του. Είχε διατάξει τη μετακίνησή του σε άλλο κελί, όπου θα διέθετε περισσότερο προσωπικό χώρο, ή, εναλλακτικά, την κατά προτεραιότητα μεταγωγή του, εντός ενός μηνός, σε άλλο κατάστημα κράτησης που πληρούσε τις ελάχιστες προδιαγραφές διαβίωσης. Του είχε επίσης επιδικάσει αποζημίωση υπό τη μορφή μείωσης της ποινής κατά μία ημέρα για κάθε δέκα ημέρες κράτησης υπό τις εν λόγω συνθήκες.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι η επανόρθωση που του είχε παρασχεθεί ήταν κατάλληλη και επαρκής. Το Δικαστήριο Εκτέλεσης Ποινών είχε διατάξει τη μεταγωγή του και ο διευθυντής της φυλακής την είχε ζητήσει άμεσα. Οι αρχές είχαν εξηγήσει ότι δεν υπήρχε αμέσως διαθέσιμη κατάλληλη θέση και το Δικαστήριο έκρινε ότι ο χρόνος που απαιτήθηκε για την πραγματοποίηση της μεταγωγής δεν είχε στερήσει από το ένδικο βοήθημα την αποτελεσματικότητά του.

Το ένδικο βοήθημα είχε αποδειχθεί αποτελεσματικό στην ατομική περίπτωση του κ. Μαναβίδη.

Ως εκ τούτου, η αιτίαση σχετικά με την έλλειψη αποτελεσματικού ενδίκου βοηθήματος για τις ανεπαρκείς συνθήκες κράτησης απορρίφθηκε ως προδήλως αβάσιμη.

Όσον αφορά την αιτίαση του κ. Μαναβίδη βάσει του άρθρου 3, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι η απόφαση του Δικαστηρίου Εκτέλεσης Ποινών περιείχε σαφή και ανεπιφύλακτη αναγνώριση ότι οι συνθήκες κράτησής του συνιστούσαν απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση, κατά παράβαση του άρθρου 3 της Σύμβασης, κατόπιν αξιολόγησής τους σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου. Ο κ. Μαναβίδης είχε μεταχθεί σε άλλη φυλακή και η μείωση της ποινής του είχε χορηγηθεί ρητώς προς επανόρθωση της παραβίασης του άρθρου 3.

Ως εκ τούτου, δεν μπορούσε πλέον να ισχυρίζεται ότι ήταν θύμα των καταγγελλόμενων περιστατικών, δηλαδή των κακών συνθηκών κράτησής του στη φυλακή Διαβατών.

Η προσφυγή κρίθηκε απαράδεκτη.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

ΚΑΙ ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

Η προσφυγή κατατέθηκε στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στις 24 Ιουλίου 2023.

Η απόφαση εκδόθηκε από Τμήμα επτά δικαστών, με την ακόλουθη σύνθεση:

Peeter Roosma (Εσθονία), Πρόεδρος,
Ιωάννης Κτιστάκης (Ελλάδα),
Lətif Hüseynov (Αζερμπαϊτζάν),
Diana Kovatcheva (Βουλγαρία),
Úna Ní Raifeartaigh (Ιρλανδία),
Mateja Đurović (Σερβία),
Canòlic Mingorance Cairat (Ανδόρα),

καθώς και ο Milan Blaško, Γραμματέας Τμήματος.

Η απόφαση είναι διαθέσιμη μόνο στα αγγλικά.

Το παρόν δελτίο Τύπου συντάχθηκε από τη Γραμματεία και δεν δεσμεύει το Δικαστήριο. Αποφάσεις επί του παραδεκτού και επί της ουσίας, καθώς και περισσότερες πληροφορίες για το Δικαστήριο, είναι διαθέσιμες στον ιστότοπο www.echr.coe.int.

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ:

Επικοινωνήστε με το ECHRPress για να εγγραφείτε στον κατάλογο αποδεκτών των δελτίων Τύπου.

Δελτία Τύπου του Δικαστηρίου: HUDOC - Συλλογή Τύπου

Επικοινωνία για τον Τύπο

✉ echrpess@echr.coe.int | τηλ.: +33 3 90 21 42 08

Τα μέσα ενημέρωσης μπορούν να απευθύνονται μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή τηλεφωνικά.

Claire Windsor (τηλ.: + 33 3 88 41 24 01)

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ιδρύθηκε στο Στρασβούργο το 1959 από τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, για να εξετάζει καταγγελλόμενες παραβιάσεις της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του 1950.